

Conjunctuurbericht

centraal bureau voor de statistiek*

september 1985

Het volume van de industriële productie daalde in juli ten opzichte van juni licht. Het indexcijfer van de orderpositie steeg in juli ten opzichte van juni; de orderontvangsten daalden.

In vergelijking met dezelfde maand van het voorgaande jaar steeg in juni zowel het volume van de invoer als dat van de uitvoer. In het tweede kwartaal nam de uitvoer meer toe dan de invoer. De meest recente cijfers, voor de maand juli, duiden op een forse stijging van het uitvoer- en het invoervolume.

Het volume van de totale investeringen daalde in het eerste kwartaal van dit jaar ten opzichte van dezelfde periode van 1984. De investeringen door de nijverheid namen fors toe.

De consumptie door gezinnen, gecorrigeerd voor prijsveranderingen, lag in juli op een hoger niveau dan in dezelfde maand het jaar daarvoor.

Het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie van augustus bleef ten opzichte van juli ongewijzigd.

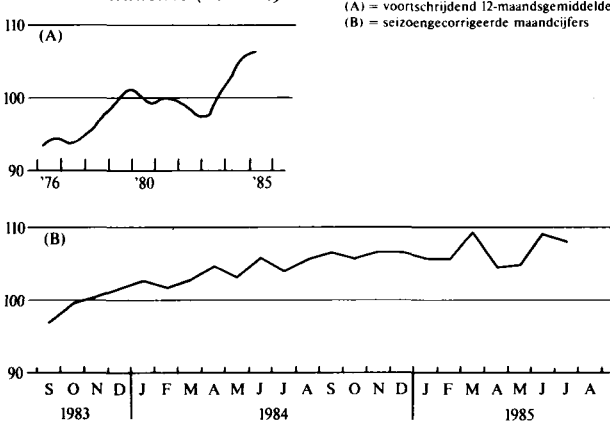
Het voor seizoeninvloeden gecorrigeerde aantal werklozen bleef in augustus, vergeleken met juli, nagenoeg onveranderd.

De rente op de kapitaalmarkt daalde in augustus opnieuw.

Dit blijkt uit gegevens die medio september 1985 beschikbaar waren.

Het voor seizoeninvloeden gecorrigeerde volume van de industriële productie daalde in juli ten opzichte van juni met 1%. In juni was de productie ten opzichte van mei met 4% gestegen. Gemiddeld over de eerste zeven maanden van dit jaar nam de productie in de industrie met 3% toe in vergelijking met het gemiddelde in de overeenkomstige periode in 1984. Ten opzichte van het gemiddelde over het gehele jaar 1984 was de stijging 2%.

Productie industrie (volume)

De gemiddelde dagproductie in de industrie lag in juli op een niveau dat 3% hoger was dan in de overeenkomstige maand van 1984. Door een afnemende van de bedrijvigheid in de delfstoffenwinning (-9% t.o.v. juli 1984) gaf de gemiddelde dagproductie in de nijverheid (exclusief de bouwnijverheid) een lagere groei te zien (1% t.o.v. juli 1984) dan die van de industrie.

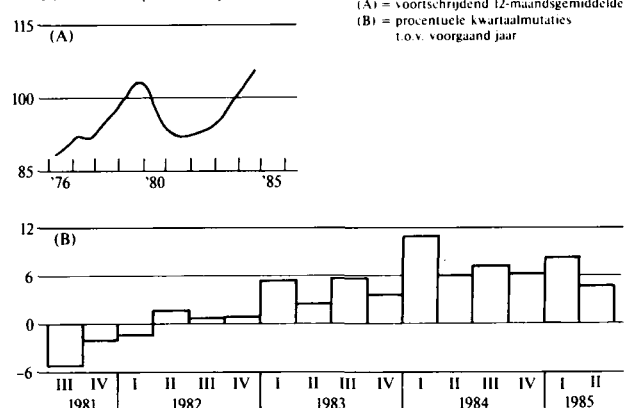
Het indexcijfer van de orderpositie van de industrie steeg in juli licht in vergelijking met het juni-cijfer (zie tabel 2). Het indexcijfer lag 6% hoger dan dat van juli 1984. De ondernemers gaven aan dat de orderontvangsten in juli, ten opzichte van juni, zijn gedaald. Dit betrof zowel de orderontvangsten uit het binnenland als die uit het buitenland. De daling in juli was echter geringer dan die in juli 1984 werd geregistreerd. In juni steeg de stemmingsindicator in de industrie; deze wordt berekend uit de beoordeling van de voorraden eindproduct en de in de komende maanden verwachte bedrijvigheid, gecorrigeerd voor seizoeninvloeden.

De voor prijsveranderingen gecorrigeerde invoer van goederen steeg in juni met 5% ten opzichte van dezelfde maand in het vorige jaar. Het volume van de invoer nam in het tweede kwartaal met 4% toe ten opzichte van het tweede kwartaal van 1984.

De invoer van grondstoffen en halffabrikaten - veruit de grootste invoercategorie - lag in het tweede kwartaal op hetzelfde niveau als een jaar geleden. Na het derde kwartaal van 1982 is het groeicijfer op kwartaalbasis steeds positief geweest. In het eerste kwartaal van 1985 steeg de invoer van grondstoffen en halffabrikaten nog met 7%. Het verloop werd in het tweede kwartaal sterk beïnvloed door de dalende invoer van ruwe aardolie, die in dit kwartaal ruim 25% lager was dan in het tweede kwartaal van 1984. De invoer van andere grondstoffen en halffabrikaten lag duidelijk boven het niveau van een jaar geleden. De sterkste groei werd waargenomen bij de invoer van grondstoffen en halffabrikaten ten behoeve van de metaalindustrie (19% t.o.v. het tweede kwartaal van 1984).

Het volume van de invoer van investeringsgoederen lag in het tweede kwartaal 21% hoger dan in het tweede kwartaal van het vorige jaar. In het eerste kwartaal werd een groei gemeten van 14%. De toeneming in het tweede kwartaal heeft zowel be-

Invoer totaal (volume)

Verbeterde cijfers worden niet als zodanig gekenmerkt.

* Samengesteld door de hoofdafdeling Nationale rekeningen van het CBS.

trekking op personenauto's (18%) als op de overige investeringsgoederen (22%). Hierbij moet bedacht worden dat de invoer van investeringsgoederen niet altijd leidt tot een investering in Nederland.

De invoer van consumptiegoederen nam in het tweede kwartaal met 1% toe ten opzichte van het overeenkomstige kwartaal in 1984. In het eerste kwartaal werd 4% meer aan consumptiegoederen ingevoerd.

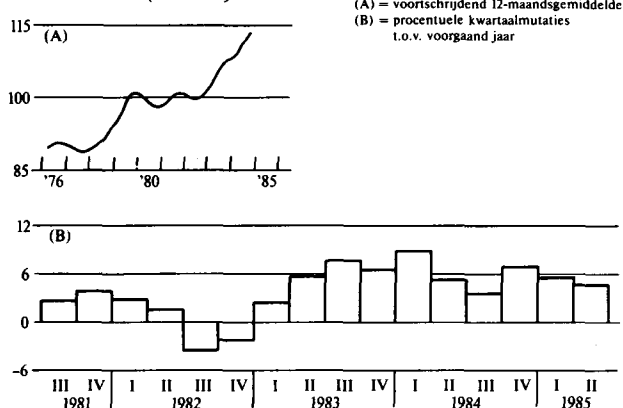
Het invoervolume van de categorie algemene goederen steeg in het tweede kwartaal met 21%; vooral de invoer van vloeibare brandstoffen nam sterk toe.

Het volume van de *uitvoer van goederen* nam in juni met 5% toe ten opzichte van dezelfde maand in 1984. Voor het tweede kwartaal van 1985 als geheel lag de hoeveelheid uitgevoerde goederen eveneens op een niveau dat 5% hoger was dan dat van het tweede kwartaal van het vorige jaar. De uitvoer in het eerste kwartaal steeg met 6%.

Het uitvoervolume van fabrikaten, die het grootste deel uitmaken van de uitvoer, nam in het tweede kwartaal met 4% toe. Binnen deze groep steeg de uitvoer van metaalprodukten met 9%, na een groei van 6% in het eerste kwartaal; voor het gehele jaar 1984 was de groei nog 10%. Het uitvoervolume van chemische produkten nam in het tweede kwartaal met 2% toe, terwijl de groeipercentages voor het eerste kwartaal en het gehele jaar 1984 nog 5% en 9% waren (steeds gemeten ten opzichte van de overeenkomstige periode in het voorafgaande jaar). De uitvoer van onbewerkte agrarische produkten in het tweede kwartaal gaf een forse groei te zien (16% t.o.v. het tweede kwartaal van 1984).

De meest recente gegevens voor de maand juli wijzen op een volumestijging van de totale invoer met 11% en van de totale uitvoer met 12% ten opzichte van juli 1984.

Uitvoer totaal (volume)

De *consumptie door gezinnen*, gecorrigeerd voor prijsveranderingen, lag in juli op een niveau dat 2% hoger was dan dat in de overeenkomstige maand van 1984. Wanneer gecorrigeerd zou worden voor verschillen in koopdagen zou de toeneming geringer zijn geweest. In juli werden vooral meer duurzame goederen gekocht (ruim 5% t.o.v. juli 1984). Deze stijging had met name betrekking op de aankopen van personenauto's. Hierbij moet worden aangetekend dat in juli 1984, mede als gevolg van de stakingen in de metaalindustrie in de Bondsrepubliek Duitsland, lage verkoopcijfers werden geregistreerd. Het volume van de bestedingen aan voedings- en genotmiddelen lag in juli nagenoeg op hetzelfde niveau als in juli 1984. De aankopen van de overige goederen en diensten stegen met ruim 1%.

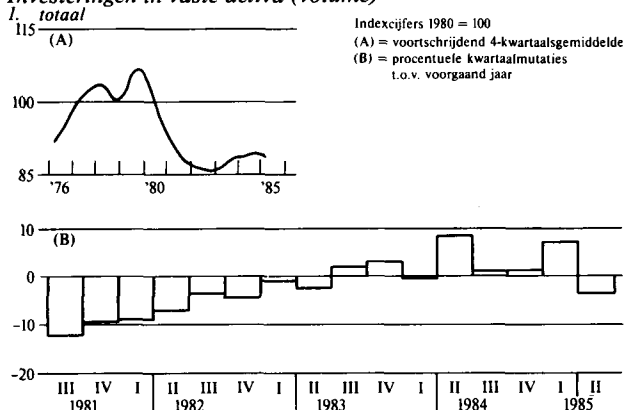
Het volume van de totale *bruto investeringen* in vaste activa lag in het eerste kwartaal van 1985 4% onder het niveau van de overeenkomstige periode het jaar daarvoor. De ontwikkeling van de verschillende typen investeringsgoederen gaven in het eerste kwartaal onderling grote verschillen te zien. De investeringen in machines en overige uitrustingsstukken en in vervoermiddelen stegen beide sterk (18 en 16% t.o.v. het eerste kwartaal van 1984). De investeringen in bouwwerken, die meer dan

de helft van het totaal uitmaken, daalden echter zeer fors (-17%), waarschijnlijk mede als gevolg van de extreem koude winter.

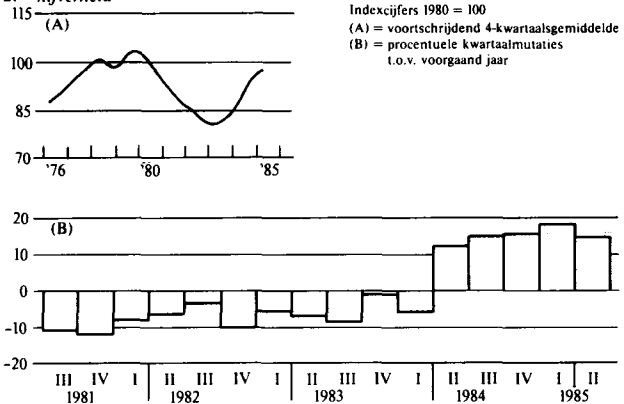
De investeringen door de overheid, die hoofdzakelijk bestaan uit bouwwerken, daalden eveneens (-16%). Dit is op kwartaalbasis de grootste daling van de overheidsinvesteringen na die van het eveneens zeer koude eerste kwartaal van 1979.

De bedrijfsinvesteringen, die voor iets meer dan de helft uit bouwwerken bestaan, namen in het eerste kwartaal van 1985 met 2% af ten opzichte van het eerste kwartaal van het vorige jaar. De investeringen in de nijverheid, waarbij het aandeel van de bouwwerken gering is, stegen in het eerste kwartaal met 14%. De sterke groei van de nijverheidsinvesteringen, die in het eerste kwartaal van 1984 inzette, werd hiermee gecontinueerd.

Investerings in vaste activa (volume)

2. nijverheid

Het *prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie* van augustus bleef ten opzichte van dat van juli onveranderd. Duurder werd vooral kleding, met uitzondering van dameszomerkleding. Daarentegen daalden de prijzen van benzine, koffie en margarine. Gemeten ten opzichte van augustus 1984 was er sprake van een stijging van 2,3%. Het gemiddelde indexcijfer van het tijdvak september 1984 - augustus 1985 lag 2,6% hoger dan dat van het overeenkomstige tijdvak van één jaar daarvoor.

De *in- en uitvoerprijzen* stegen in juni beide met 4% vergeleken met juni 1984.

Het aantal *uitgesproken faillissementen* daalde in augustus met 32% ten opzichte van de overeenkomstige maand van vorig jaar. Hierbij wordt opgemerkt dat ook andere dan conjuncturele oorzaken aan deze daling ten grondslag kunnen liggen.

Het voor seizoeninvloeden gecorrigeerde aantal *werklozen* bleef in augustus ten opzichte van juli nagenoeg onveranderd. In juli was nog een stijging geregistreerd.

De *rente* op de kapitaalmarkt, gemeten aan het rendement op staatsobligaties, daalde in augustus opnieuw en bereikte een gemiddeld niveau van 6,9%. Ook op de geldmarkt gaf de rente in augustus een forse daling te zien.

Tabel 1. Kerngegevens recente ontwikkelingen

cbs

	Gemidd. jaarmutatatie 1978/1982	1983	1984				1985		1985							
			1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	
1. Hoeveelheidsgegevens		%	% mutatie t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor													
<i>Gemiddelde dagproductie in de nijverheid</i>																
Nijverheid	-1	2	5	7	4	6	3	7	2	6	6	1	1	4	1	
Delfstoffenwinning	-6	8	2	14	-5	1	-6	12	2	10	5	3	2	0	-9	
Industrie	1	0	6	5	7	7	6	4	2	3	7	0	1	5	3	
Voedings- en genotm. ind.	3	1	3	3	3	2	2	3		3	4					
Textiel-, kledingindustrie	-4	-4	0	-1	1	0	-2	1		-1	4		-2			
Grafische en papierind.	1	0	5	5	6	5	5	6	4	6	5	1	3	7		
Aardolie-industrie	-8	8	10	20	5	10	4	-6		-3	-8	-14				
Chemische industrie	2	9	8	12	9	6	4	4	0	4	4	0	-1	2	7	
Rubber- en kunstst. ind.	2	5	7	8	6	7	7	6		5	6					
Hout- en bouwmaterialenind.	-5	-2	0	2	1	-1	-3	-7		-11	3					
Metaalindustrie	1	-2	9	5	9	11	11	7		5	11					
Basismetalindustrie	0	8	20	37	21	16	9	4	-11	3	-1	-18	-11	-4	-5	
Overige metaalindustrie	1	-3	8	2	8	11	11	7		5	12					
Openbare nutsbedrijven	1	3	4	4	2	9	0	9	0	9	3	1	-3	3		
<i>Bouwnijverheid: aantallen begonnen woningen</i>																
	0	2	-5	9	-1	-17	-12	-28	-9							
<i>Buitenlandse handel</i>																
Invoer, totaal	0	4	7	11	6	7	6	8	4	-1	16	2	6	5	11	
Grondst. en halffabrikaten	0	4	11	15	11	11	9	7	0	-1	14	-3	2	0		
Consumptiegoederen	2	1	2	3	3	-1	8	4	1	-1	8	6	1	-3		
Investeringsgoederen	-2	8	14	29	4	19	7	14	21	-8	28	12	24	28		
Algemene goederen	7	5	-15	-16	-14	-13	-13	18	21	16	29	16	17	31		
Uitvoer, totaal	2	6	6	9	5	4	7	6	5	5	7	7	2	5	12	
Onbewerkte agrar. prod.	6	2	5	-1	0	7	15	12	16	9	18	24	13	11		
Delfstoffen	-7	4	-2	15	-11	-7	-13	9	2	6	5	1	11	-9		
Fabrikaten, totaal	3	7	7	9	7	4	8	4	4	3	7	7	0	6		
voedings- en genotmidd.	7	6	6	2	7	6	10	8	2	3	4	4	0	3		
textiel en kleding	0	0	11	7	15	6	15	10	5	9	13	16	-4	5		
aardolieprodukten	-2	8	1	14	-10	0	0	-5	2	5	-10	9	2	-5		
chemische produkten	4	12	9	14	13	3	6	5	2	7	10	3	-4	9		
metaalprodukten	3	3	10	7	10	7	11	6	9	0	13	10	6	13		
overige fabriekaten	3	5	8	8	13	7	10	8	4	1	21	6	-1	7		
<i>Consumptieve bestedingen van de Nederlandse bevolking</i>																
Totale consumptie	1	0	-1	0	-1	-2	-1	1	0	0	-1	2	1	-2	2	
Voedings- en genotmidd.	1	0	-4	-2	-5	-5	-3	-1	0	-3	-2	2	4	-6	0	
Duurz. consumptiegoederen	-3	0	-2	-2	-2	-3	-1	-1	2	-5	2	5	3	-2	5	
Ov. goederen en diensten	2	0	1	2	1	0	0	2	0	1	-1	0	1	0	1	
<i>Bruto invest. in vaste activa</i>																
Bedrijven																
Nijverheid	-3	-6	15	12	15	15	18	14								
Anderc bedrijven	-2	7	-2	12	-6	-16	4	3								
Woningexploitatie	-4	1	2	4	-2	5	3	-19								
Totaal bedrijven	-3	1	4	9	1	-1	8	-2								
Overheid	-4	-2	6	5	3	11	4	-16								
Totaal bedrijven en overheid	-3	0	4	8	1	1	7	-4								
Naar type																
Bouwwerken	-3	-3	3	3	1	5	3	-17								
Vervoermiddelen	-3	19	-5	23	-9	-27	1	16								
Machines e.d.	-1	-1	15	14	15	15	17	18								
2. Prijzen																
Prijsindex gezinsconsumptie, reeks voor werkn. gezinnen	6,0	2,8	3,3	3,7	3,7	2,9	3,0	2,3	2,5	2,2	2,4	2,5	2,6	2,5	2,3	2,3
Invoer (unit value)	8	1	6	7	7	5	4	6	5	6	8	6	4	4		
Uitvoer (unit value)	8	-1	8	8	10	7	6	4	4	4	5	5	3	4		
Ruivoet	0	-1	2	1	3	2	2	-2	-1	-2	-2	-1	-1	0		
Producentenprijzen, binnenl. afzet nijverh. (excl. bouw-)	8,0	0,4	5,5	5,5	6,4	5,8	4,6	2,0 ²	2,2 ²	1,7 ²	2,4 ²	2,5 ²	2,2 ²	2,0 ²		
Idem afzet land- en tuinbouw	3	2	2	9	5	2	-6									
Indexcijfers regelingslonen	5	1	0	0	0	0	1	2	2	2	2	2	2	2	1	
3. Sociale indicatoren																
Werkz. pers. in de delfst.w., industrie en openbaar nut	-3	-4	-2	-3	-2	-1	-1	0								
Productie per werkn. in de nijverheid (excl. bouw-)	2	7	7	11	6	8	4	7								
Uitgesproken faillissementen	22	-11	-19	-19	-24	-19	-14	-16	-9	-31	-13	-1	-12	-14	4	-32
aantallen (x 1 000)																
Openstaande aanvragen ¹	9	15	13	14	16	18	21	23	21	22	22	23	24	26	26	
Werklozen ¹	801	822	839	839	821	791	781	768	783	778	774	773	756	763	763	
%																
Werklozen in % v.d. afhankelijke beroepsbevolking	17,1	17,2	17,8	17,0	17,3	16,7	16,3	15,2	16,5	15,9	15,4	15,1	15,1	15,6	15,9	
% mutatie t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor																
4. Geld- en kredietwezen																
Consumptief krediet (verstr.)	-3	-2	0	0	0	-6	6	-3	9	-2	-1	16	17	-4	14	
ANP-CBS beursindex	0	44	27	48	24	16	25	22	32	23	28	29	30	37	43	34
Geldhoeveelheid	4	11	4	4	3	4	5	7	6	8	8	7	5	6		
Spaartegoeden	12	2	3	2	3	4	4	5	5	5	5	6	27	5		
Dollarkoers contante notering	2	7	12	14	9	11	15	21	14	22	28	17	14	12	2	-4
%																
Daggeld rente	5,3	5,8	5,9	5,7	5,9	5,7	6,4	6,9	6,5	6,9	6,8	7,1	6,8	6,6	6,0	
Rendement op staatsobligaties	8,2	8,0	8,3	8,3	8,3	7,4	7,7	7,4	7,8	8,0	7,6	7,4	7,2	7,1	6,9	

¹ Seizoengecorrigeerde cijfers.

² Betreft alleen industrie.

Tabel 2. Conjunctuurtest bij de industrie

cbs

	1983		1984				1985		1984			1985		
	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	mei	juni	juli	mei	juni	juli
1984=100														
Nederland														
Indexcijfer orderpositie	93	93	96	101	101	101	101	104	100	103	101	104	106	107
saldi van de positieve en negatieve antwoorden (in %)														
Orderontvangsten binnenland ¹	-6	-2	4	3	-4	-1	2	2	6	-2	-12	4	0	-11
Orderontvangsten buitenland ¹	1	5	10	-2	-1	0	12	-1	8	0	-20	-6	8	-12
Stemmingsindicator ²	-7	-4	-1	-1	-3	-2	2	-1	0	-1	-2	-2	2	
%														
Bezettingsgraad	81	80	82	83	84	83	84	84						
saldi van de positieve en negatieve antwoorden (in %)														
Europese Gemeenschap														
Stemmingsindicator ²	-9	-4	-4	-5	-2	-3	-4	-4	-4	-4	-3	-5	-2	
%														
Bezettingsgraad	77	78	79	80	79	81	81							

¹ De vraagstelling heeft betrekking op de ontwikkeling t.o.v. de voorgaande periode.² Dit is een gemiddelde van de antwoorden op de vragen: beoordeling van de voorraden eindprodukten en de bedrijvigheid in de komende maanden; seizoengecorrigeerde gegevens (bron: Eurostat).

Tabel 3. Produktie nijverheid buitenland. Volume-ontwikkelingen

cbs

	1983	1984	1984			1985		1984		1985						
			2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli
% mutatie t.o.v. dezelfde periode een jaar daarvoor																
Bondsrepubliek Duitsland	1	3	0	4	4	4	8	4	1	3	3	4	6	5	14	5
Frankrijk	1	2	2	3	2	0	1	1	-1	-2	1	1	2	0	2	
Italië	-3	3	7	7	3	4	3	2	4	0	8	5	5	2	3	
België	2	4	5	3	3	2		0	7	0	2	3	3	0		
Groot-Brittannië	3	1	1	0	0	1	6	0	-1	-2	1	3	6	7	6	
Denemarken	3	10	7	10	13	2		12	7	10	5	-8	3	0		
Verenigde Staten	6	11	13	9	6	4	2	6	6	4	3	3	2	1	2	1
Japan	3	11	12	10	10	3	7	10	9	9	5	5	7	7	5	6
Buitenland (gewogen) ¹	0	4	3	4	4	3		3	2	1	3	4	3	3		
Nederland	2	5	4	6	3	7	2	3	1	9	6	6	1	1	4	1

¹ Een gemiddelde van de 9 belangrijkste exportlanden, gewogen met hun aandelen in de Nederlandse export in 1980.

Tabel 4. Bruto investeringen buitenland in vaste activa. Volume-ontwikkelingen

cbs

	1981	1982	1983	1984	1983				1984				1985	
					1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.
% mutatie t.o.v. dezelfde periode een jaar daarvoor														
Bondsrepubliek Duitsland	-4	-5	3	1	0	3	3	6	5	-3	2	2	-5	
Frankrijk	-1	1	-2	-2	0	-4	-3	-3	-3	-1	-2	-3	-2	
Italië	1	-5	-4	4	-8	-6	-2	1	2	4	6	5	5	
Groot-Brittannië	-9	7	4	7	9	3	1	3	9	8	6	6	4	
Verenigde Staten	3	-7	10	18	-2	7	14	20	22	21	17	13	8	7
Japan	4	2	1	6	2	-1	0	1	3	6	6	7	5	
Nederland	-10	-4	0	4	-2	2	3	-1	8	1	1	7	-4	

Bron: OECD.